

AVRUPA BİRLİĞİ'NDE ASGARI ÜCRETİN UYGULANMASINA İLİŞKİN KARŞILAŞTIRMALI BİR ÇALIŞMA

A Comparative Study on Implementation of the Minimum Wage in The European Union

ARAŞTIRMA MAKALESİ
/RESEARCH ARTICLE

Geliş Tarihi/Received:
12.04.2022

Kabul Tarihi/Accepted:
10.07.2022

Hasan Burak ÇALIYURT

Doktora Öğrencisi,
İstanbul Üniversitesi,
Sosyal Bilimler Enstitüsü,
Çalışma Ekonomisi ve Endüstri
İlişkileri Ana Bilim Dalı
burakcaliyurt@hotmail.com

 0000-0002-8416-7187

Özet

Ücret konusu iktisadi, sosyal ve siyasal yönere sahip bireysel ve toplumsal kalkınma göstergesi olarak tartışmaların ortasında yer alan çok boyutlu bir olgudur. Asgari ücret ise ücret konusunun bir uzantısını oluşturan ve onu etkileyen çoğu zaman devleti de işçi ve işverenin yanında bir üçüncü taraf olarak sürece dâhil eden sosyal siyasetin önemli bir konusudur. Çalışmada Avrupa Birliği ülkeleri içinde asgari ücretin uygulanmasının karşılaştırılması amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda asgari ücret konusu genel olarak tanımlanmış, asgari ücretin söz konusu ülkeler nezdindeki oluşumu, seviye farklarının reel değeri, iktisadi krizlerin asgari ücretler üzerindeki etkisi konuları öne çıkarılarak değerlendirilmiştir. Makalede literatürdeki yazılı kaynaklara ve çeşitli grafiklere başvurulmak suretiyle nitel-betitleme yöntemi kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Asgari Ücret, Ücret, Avrupa Birliği, Emek, Kriz

Abstract

The issue of wages is a multidimensional phenomenon in the middle of discussions as an indicator of individual and social development with economic, social and political aspects. The minimum wage, on the other hand, is an important issue of social policy, which forms an extension of the wage issue and affects it, often involving the state as a third party alongside the employer and employee. In the study, it is aimed to make a comparison of the implementation of the minimum wage within the European Union countries. In this respect, the subject of the minimum wage was defined in general, the formation of the minimum wage in the countries in question, the real value of the level differences, the effects of the economic crises on the minimum wages were evaluated. Qualitative-description method was used in the article by referring to written sources and various graphics.

Keywords: Minimum Wage, Wage, European Union, Labor, Crisis
JEL Codes: J3, J31

GİRİŞ

Genel olarak işçilerin tek gelir kaynağı ücret olması sebebiyle ücret, işçiler için hayati önemdedir. İşçiler en yüksek seviyede ücret alarak daha iyi yaşam standartlarına ulaşma eğilimindedirler. Buna karşılık işverenler açısından ise ücret üretim maliyetleri içerisinde en önemli maliyet unsurudur ve işverenler bu maliyet unsurunu olabildiğince azaltarak piyasada rekabet avantajlarını elde etme eğilimindedirler. Klasik iktisadi görüşün rasyonel birey varsayımından hatırlanacağı üzere bu işçi ve işveren davranış tarzları, fayda maksimizasyonu (en çoklama) çabasının da bir gereğidir. Ücretlerin işverenlerce en alt seviyede oluşturulma çabası sonucu, çok düşük seviyede bir başka deyişle insana yaraşır bir hayatın idamesinde yetersiz bir seviyede gerçekleştiği görülebilmektedir. Çalışanların refahını olumsuz etkileyen bu durumu önlemek için özellikle kamusal müdahalelerle ücretlerin en alt düzeyinin belirlendiği “asgari ücret” uygulamaları ile karşılaşmaktadır (Yılmaz ve Terzi, 2010:121). Farklı şekillerde uygulansa da birçok ülkede sosyo-ekonomik alanlarda asgari ücret, önemli yer teşkil etmektedir. Belirlenen bu asgari tutar esasen geniş toplum kesiminin eğitim ve sağlık hakkı gibi temel hak ve özgürlüklerinin tesisi için en önemli unsur olarak gerek uluslararası gerekse de ulusal hukuk kaynaklarının da ilgi alanında yer almaktadır. Devletin uluslararası ilişkilerde ana unsur olması ve çalışma ilişkilerinin devlete ve birçok unsura bağlı bir yapısının oluşu, devletin sosyal, siyasal ve iktisadi düzlemde etkili bir aktör olarak varlığını ve etkisini sürdürmesine yol açmaktadır (Delican, 2018: 1). Devletin iktisadi ve sosyal hayatta etkili oluşu, onun çalışanlar açısından asgari ücret konusundaki refah arttırıcı işlevsel gerekliliğini açık bir şekilde belirginleştirmektedir.

Çalışmada betimleme yöntemi kullanılarak asgari ücretin uygulanmasının Avrupa Birliği üye ülkeleri kapsamında karşılaştırılması amaçlanmıştır. Bu doğrultuda çalışmanın birinci bölümünde asgari ücrete ilişkin kavramsal çerçeveye, tarihsel arka plana ve uluslararası yasal düzenlemelere değinilmiştir. İkinci bölümde ise Avrupa Birliği üye ülkeleri kapsamında asgari ücretin belirlenme usulleri izah edilirken grafikler yardımıyla ülkeler arasında karşılaştırmaya yer verilmiştir.

1. Kavramsal Çerçeve

Çalışmanın kavramsal çerçevesinde, ücret ve asgari ücret kavramları tanımlandıktan sonra asgari ücretin tarihsel geçmişi ve uluslararası yasal düzenlemelerde yer almasına değinilecektir.

1.1. Ücret Kavramı

Genel anlamda çalışmanın, insanlığın tarihsel süreç boyunca görülen eski bir olgu olması yanında, insanlığın geçirdiği aşamalarla da farklılaşan bir kavram olduğu bilinmektedir. Özellikle sanayi devrimi sonrasında, günümüzdeki anlamda çalışmanın ve çalışmaya ait unsurların da belirginleştiğini ifade etmek gerekmektedir. Ücret, işveren tarafından işçiye çalışmasının karşılığında işletmenin elde ettiği kâr ve zarardan bağımsız, tutarı önceden belli olarak ödenen gelir şeklinde tanımlanmaktadır (Tokol, 1997: 83). Bu karşılığın eski zamanlarda bazen aynı olmaktadır yoğunlukla nakdi olarak ödenmekte olduğu görülmektedir.

Klasik iktisadi kuramda bilindiği üzere dört adet üretim faktörü ve bu dört faktörün üretimden aldığı faktör geliri mevcuttur. Ücret, emeğin üretimden aldığı faktör gelirin karşılığıdır. Ücretin kaynağının insan emeği oluşu ücret konusunu insanın merkezinde yer aldığı bir olgu yaparken konunun iktisadi ve toplumsal açıdan da önemini oluşturmaktadır.

Ücret bir yönü ile işçinin geçimini sağlamak için sahip olduğu tek gelir kaynağı, işveren için üretim maliyetleri içerisindeki önemli ağırlığı olan bir unsur, devlet açısından ise genel bütçe içerisinde vergi gelirlerine kaynak teşkil etmektedir. Ayrıca devlet açısından gerek genel anlamda ücret gerekse özel olarak asgari ücretin insana yaraşır bir yaşamın iktisadi, mali, sosyal ve kültürel gereklilerinin sağlanması suretiyle toplumsal düzenin sağlıklı işleminde hayati rolü vardır (Küçük, 2016: 25).

Ekonomi bilimi açısından ücret temel nitelikte olup, işçi ve işveren arasındaki ilişkinin de temel odağıdır. İktisadi analizde, piyasa koşullarında emek arz ve emek talebinin tarafların hür iradeleri ile karşılaşarak denge ücret düzeyinin belirlenmesi söz konusudur. Fakat çağdaş dönemde hür iradelerle belirlenen ücretler, işçilerin asgari ihtiyaçlarının temininin gereği olan seviyenin aşağısında oluşabilmektedir. Devlet iradesinin ücretlerin istenmeyen seviyelerde belirlenmesine engel olmak üzere hukuki açıdan kamu yararını gözeterek sosyal politika amaçları doğrultusunda asgari ücret uygulaması, birçok toplumda sıklıkla gözlemlenmektedir (Esen, Ünsal ve Tuzcuoğlu, 2018: 2).

1.2. Asgari Ücret Kavramı

Asgari ücret kavramını oluşturan ve ücreti niteleyen asgari kelimesinin vurguladığı anlam, işçinin bağımlık ile sunduğu emek karşılığı işverenden elde ettiği ücretin minimum seviyesidir. Bu minimum veya en aşağı seviye esasen çok karmaşıktır. Barthélémy Raynaud, bu en alt seviyenin en

karmaşık ve zor sorunlardan biri olduğunu vurgulamaktadır. Söz konusu zorluk ve karmaşıklığın arkasında, asgari ücretin tespitine yönelik ölçütlerin kişi, yer ve zamana göre farklılık arz ettiği söylenebilir. Asgari ücret konusunda “insana yaraşır” bir hayat için gerekliliklerin karşılanması amaç edinilirken sözü edilen “insana yaraşır” olarak neyin kastedildiği yoruma açık olabilmektedir (Kutal, 1964: 49).

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) asgari ücreti, belirli bir süre için gerçekleştirilen edime karşılık olarak işverence işçiye verilmesi gereken ve herhangi bir iş sözleşmesi ile kısıtlanamayan minimum ücret seviyesi olarak tanımlanmaktadır (ILO, 2016: 3).

Asgari ücretin insana yaraşır hayatın temel gereksinimleri karşılayabilecek nitelikte bir düzeye ulaştırılması yoksulluk sorununun ortadan kaldırılmasını sağlayacaktır. Ama asgari ücretin yoksullukla mücadelede yeterli seviyede olması veya olmaması tartışmasında önemli nokta, asgari ücreti oluşturan iktisadi, siyasi ve sosyal boyutun çok unsurlu ve karmaşık ilişkileri içermesidir.

Asgari ücretin çok yönlü ve çok boyutlu bir kavram olması sebebiyle birçok alana yayılan etkileri olduğu gibi enflasyon, yoksulluk, ekonomik büyüme ve makro düzeyde iktisadi birçok sorunla yakından ilişkili bir kavram olduğu ifade edilebilir. Asgari ücret, ILO’ya üye 187 ülkenin yüzde 92’sine karşılık gelen 171 ülkede uygulanmaktadır (Öçal ve Korkmaz, 2019: 187). Bu da kavramın kapsamını ve dolayısıyla önemini göstermektedir.

Bu bağlamda asgari ücret tespiti, genel anlamda asgari nitelikteki yaşam koşullarının garantisini sağlamaktadır. Özel anlamda ise asgari ücret tespiti, devletin ücret politikasının bir aracı olma ve sosyal nitelikteki harcamaları azaltarak devletin sosyal politika yükünü azaltma amacı taşıdığı belirtilebilir (Kutal, 1969: 32-38; Esen 1991: 119-120).

ILO’ya göre asgari ücretin merkezinde sosyal diyalog yer almaktadır. Asgari ücretin belirlenmesinde çok çeşitli uygulamalar olsa da asgari ücretin iyileştirilmesi için sosyal diyalogun geliştirilmesi insana yaraşır iş, eşitsizliğin ve yoksulluğun azaltılmasında gelecek süreçte fayda teşkil etmektedir (ILO, 2020: 65).

ILO’nun 131 No’lu Asgari ücret tespiti ile ilgili sözleşmesi uyarınca kamu, işçi ve işveren kesimlerinin katkılarıyla oluşan sosyal diyalog, asgari ücretin tespitinin merkezinde yer alan bir konudur. Asgari ücretler kanalıyla işgücünün korunması, yoksulluğun ve eşitsizliğin azaltılmasına katkı sağlamak için sosyal diyalogun desteklenmesi önem arz etmektedir.

ILO’nun 2020-2021 Küresel Ücret Raporu’nda asgari ücretlerin eşitsizliği en iyi şekilde azaltılabileceği ve sosyal adalete katkıda bulunabileceği üç koşul tanımlanır: (a) geniş yasal kapsam ve asgari ücret mevzuatına uyum (“etkililik” kavramı altında özetlenebilir); (b) yeterli bir asgari ücret seviyesi ve (c) ücret ve gelir dağılımlarının alt ucunda yer alan yararlanıcılar (ILO, 2020: 59).

Ayrıca asgari ücretin hukuki bir boyutu da mevcuttur. Esasen konuya genel anlamda ekonomi ve hukuk ilişkisi açısından bakıldığında hukuk çoğunlukla iktisadi hayata ait ortaya çıkan yapıyı ve bu yapıya ilişkin sorunları “ex post” (gerçekleşme sonrası) takip eden ve düzenleyen rolü ile karşımıza çıkmaktadır. Asgari ücret, ilgili taraflar arasındaki mücadele boyutuna ulaşabilen etkileşim sürecinin sonucu olarak zaman ile geçimlik seviyenin altına düşen ve güncelliğini yitiren yasal düzenlemelere tepkiyle hukuki bir zeminde belirlenmekte olduğu söylenebilir (Hart, 1994: 6).

Asgari ücret, makroekonomik denge açısından özellikle Keynesyen iktisatta önemli yeri olan “efektif talep yetersizliği” olgusuna karşı piyasada yeterli düzeyde satın alma gücünün veya talebin oluşması açısından önem arz etmektedir. Bu açıdan asgari ücretin talep yönlü ekonomik krizler ile mücadelede kullanışlı bir unsur olması söz konusudur.

1.3. Asgari Ücretin Tarihsel Arka Planı

Özellikle Batı dünyasında bağımlı çalışma ilişkisinin tarihsel gelişiminde, serbest piyasa koşullarında arz ve talebin karşılaşmasıyla oluşan ücretlerin, çalışanlar için asgari geçim seviyesinin altındaki bir düzeyde belirlenmesi sonucu gelir adaletsizliği sorunu ile karşılaşmıştır. Yaşanan bu gelir adaletsizliğine karşı uygulanmaya çalışılan asgari ücretin, birincil gelir dağılımına olumlu etki yapmakta olduğu görülmüştür (Kutal, 1969: 17; Esen, 1991: 119).

Yoksulluk ve sefaletin yol açtığı yıkıma karşı işçilerin refahını savunmayı hedefleyen asgari ücret, 1960 sonrası süreçte küresel düzeyde çok farklı şekilde uygulanarak, yaygınlık kazanmıştır. Fakat asgari ücretin hedeflerine ulaşmada yetersiz olduğunu belirtmekte gerekir (Öçal ve Korkmaz, 2019: 186).

Liberal iktisadi düşünce, asgari ücretin serbest piyasanın işleyişi açısından geçerliliğini kuşkuyla değerlendirmiş ve uygulanmasının yol açacağını düşündüğü sıkıntılar yüzünden mesafeli

yaklaşmıştır. Ayrıca felsefe düşünürlerinin ve dinsel öğretilerin, asgari ücret ile ilgilenmiş oldukları bilinmektedir. Ortaçağ döneminde Hristiyan kilise hukukçuları (Canonistler) çalışana yaşamda yeterli bir ücreti elde etmesi gerekliliğini savunurken 13. Yüzyılda St. Thomas adil bir fiyat anlayışına paralel mahiyette adil bir ücretin gerekliliğini savunmuştur. Ama günümüzdeki nitelikte adil ücretin belirgin hale gelmesi Sanayi Devrimi sonrası 19.Yüzyıldaki emeğin sömürsünün ve yoksulluğun had safhaya ulaştığı döneme denk gelmektedir (Kutal, 1969: 50). Asgari ücretin, sanayi devrimi ile işçilerin muhatap oldukları sefalet boyutundaki ücretler ile ilişkili olarak toplumsal hayatın huzurunun tesisi amacıyla bir ihtiyaç gereği ortaya çıktığı ifade edilebilir.

İlk olarak 1912 tarihinde İngiliz maden çalışanlarına yönelik uygulanan asgari ücretin, 1928 tarihinde ILO'nun 26 sayılı sözleşmesi vasıtasıyla ileri düzeye ulaştığı söylenebilir (Esen, 1991:119).

1.4. Uluslararası Yasal Düzenlemelerde Asgari Ücret

Asgari ücret konusunda çalışmalar gerçekleştiren uluslararası boyutta birçok kuruluş mevcuttur. BM tarafından gerçekleştirilen İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi ile Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi ve Avrupa Konseyince oluşturulan Avrupa Sosyal Şartı ile ILO Anayasası gibi ulus-üstü metinlerde asgari ücrete ilişkin ifadeler yer verilmiştir. Ama gerek nitelik gerekse nicelik olarak “insana onuruna yarasır” ve işçinin ailesi ile beraber temel insani ihtiyaçlarını karşılayabilen bir asgari ücretin küresel boyutta tesisi amacına yönelen en önemli kurum ILO'dur. ILO, dünya genelinde hükümetler ile gerçekleştirdiği sözleşmeler ve tavsiye niteliğinde kararlar ile dünya genelinde çalışanların sosyal ve iktisadi haklarını güvence altına almayı sağlamaya çalışmaktadır. Asgari ücret ile ilgili olmak üzere ILO'nun 3 temel niteliğe sahip anlaşması ve 4 adet tavsiye niteliğindeki kararı bulunmaktadır (Sayın, 2019: 1880). Söz konusu sözleşme ve tavsiye niteliğindeki kararlar şu şekildedir;

- 26 No.lu Asgari Ücreti Belirleme Yöntemi Hakkında, 1928 tarihli ILO sözleşmesi,
- 30 No.lu Asgari Ücreti Belirleme Yöntemleri adlı 1928 tarihli tavsiye niteliğindeki karar,
- Tarımda Asgari Ücret Tespit Mekanizması Hakkında 1951 yılındaki 34.Çalışma Konferansında alınan tavsiye niteliğindeki karar,
- 99 No.lu Sözleşme,
- 89 No.lu Tarım İşçilerinin Asgari Ücretlerinin Tespit Yöntemleri adlı tavsiye niteliğindeki karar,
- Ve son olarak da 1970 tarihinde 131 No.lu Gelişmekte Olan Ülkelerde Asgari Ücret Tespitine Dair sözleşme ile aynı tarihteki Gelişmekte Olan Ülkelerde Asgari Ücret Tespitine Dair 135 No.lu tavsiye niteliğindeki karardır.

Sözü edilen uluslararası düzenleme metinleri ile çalışanlar ve bakmakla yükümlü aileleri için evrensel olarak geçerli, sosyal ve ekonomik olarak yeterli geliri ve koşulları sağlayan asgari ücretin oluşturulması temin edilmeye çalışılmıştır.

2. AB Boyutunda Asgari Ücretin Karşılaştırılması

Avrupa Birliği bölgesinde asgari ücretin karşılaştırılmasının AB'de asgari ücretin gelişimi ve belirlenme şekilleri ile AB ülkeleri asgari ücret karşılaştırması başlıkları altında değerlendirilmiştir.

2.1. AB'de Asgari Ücretin Gelişimi ve Belirlenme Şekilleri

2021 yılı itibarıyla Avrupa Birliği Avrupa kıta coğrafyasına yayılmış 27 üye ülkeden oluşmaktadır. Üye ülkeler Tablo 1'de verilmektedir.

Tablo 1: Avrupa Birliği'ne Üye Ülkeler

Almanya	Çekya	Fransa	İrlanda	Letonya	Malta	Slovakya
Avusturya	Danimarka	GKRY	İspanya	Litvanya	Polonya	Slovenya
Belçika	Estonya	Hırvatistan	İsveç	Lüksemburg	Portekiz	Yunanistan
Bulgaristan	Finlandiya	Hollanda	İtalya	Macaristan	Romanya	

Kaynak: T.C Dışişleri Bakanlığı AB Dairesi Başkanlığı, 02.07.2021, https://www.ab.gov.tr/_233.html, adresinden edinilmiştir.

AB kapsamında asgari ücretin gelişiminde öne çıkan aşamalar aşağıda başlıklar halinde sıralanmıştır (Eurofund, (02.07.2021). [infographic], https://www.eurofound.europa.eu/sites/default/files/minimum_wages_infographic_24112020.pdf, adresinden edinilmiştir.

- 1961 tarihli Avrupa Sosyal Şartında işçilerin tümünün aileleri ve kendilerine yeterli gelecek adil bir ücret seviyesine sahip olmasını güvence altına almıştır.

- 1993 Avrupa Komisyonu Sosyal Şart doğrultusunda “eşit işe eşit ücret” düşüncesini vurgulamıştır.
- 2000 yılında Avrupa Konseyi sosyal dışlanmaya karşı tüm insanların insan onuruna yaraşır hayat için lazım olan gelire ulaşımının güvence altına alınmasının önemi açıklanmıştır.
- Kasım 2017: Avrupa Sosyal Haklar Sütunu (The European Pillar of Social Rights), AB'nin işçiler için adil ücret taahhüdünü ortaya koymaktadır.
- Aralık 2019: Yeni Avrupa Komisyonu, AB asgari ücret için reform girişimi planlamıştır.
- Ocak 2020: Komisyon, AB'de adil asgari ücretler konusunda sosyal ortaklarla ilk aşamada bir istişare başlatmıştır.
- Haziran 2020: Komisyon, sosyal ortaklarla ikinci aşama bir istişare başlatmıştır.
- Ekim 2020: Komisyon, yeterli asgari ücretlere ilişkin bir AB Direktifi önermiştir. Bu 2024 yılına dek Avrupa Birliği'ndeki işçilerin hepsi için adil ve yeterli şekilde bir ücret alması yönündeki direktifidir.

Kasım 2017 tarihinde Avrupa Birliği ilgili kuruluşları Avrupa Sosyal Haklar Sütunu açıklayarak, AB'nin çalışanlar adına adil ücret taahhüdünde bulunmuşlardır. Söz konusu bu taahhüt çalışanların ve sahip oldukları ailelerin beraberce makul bir yaşam için belirli seviyeye ulaşmalarını, düşük nitelikte ve genç yaşta çalışanların işe ulaşma kabiliyetlerini sağlamayı garanti altına almayı ihtiva etmektedir.

İşçilerin makul bir yaşam için iş ve ücret imkânlarını garanti altına alma çabaları 2019 sonunda Avrupa Komisyonunca gündemde tutulmuştur. Komisyon, bu taahhüdü sosyal ortaklarla görüşme süreciyle 2024 yılına kadar Avrupa Birliği'nde yaşayan işçilerin hepsini kapsayacak şekilde adil ve yeterli bir ücret almalarını sağlayacak Avrupa sosyal vizyonunu mümkün kılma gayretleri görülmektedir.

Asgari ücretin oluşumunda Avrupa Birliği'nde 5 türün görülmekte olduğu söylenebilir. Bunlar: (Yılmaz ve Terzi, 2010:123)

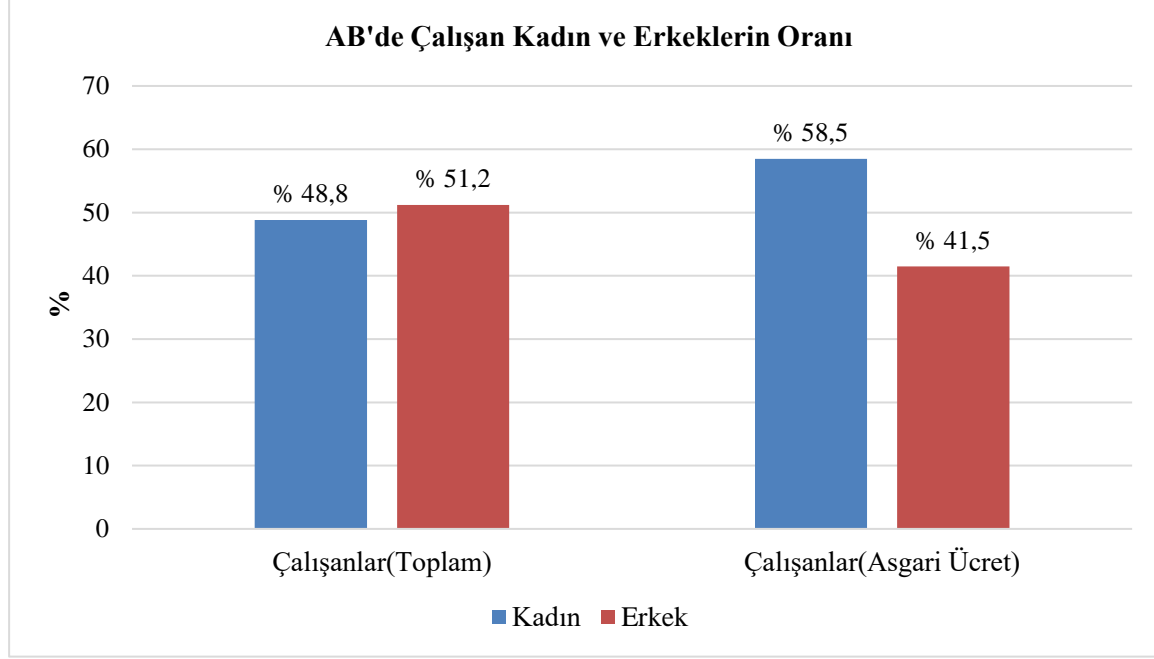
- Hükümetin işçi ve sendikal kurumlardan danışarak bilgi aldığı türdür. Bu grup, Lüksemburg, Fransa, İspanya, Hollanda ve Portekiz ülkelerinin bulunduğu gruptur.
- Yunanistan ve Belçika'nın dâhil olduğu asgari ücretin toplu sözleşmeler yoluyla gerçekleştiği gruptur.
- Sektörler açısından farklı asgari ücretlerin olduğu model türüdür. Bu grupta İtalya, Avusturya ve Almanya bulunmaktadır.
- İşçi kesiminin bütün olarak yer aldığı şekildir. Bu gruba İsveç ve Finlandiya dâhildir.
- Ücret düzeyinin yetersiz gerçekleştiği endüstri kollarında farklılaşan asgari ücretin uygulandığı şekildir. Bu gruba 1993'e dek İngiltere ve 2000'e dek İrlanda dâhil olmuştur.

Küresel olarak, yasal asgari ücrete sahip ülkelerin yaklaşık yarısının tek bir ulusal asgari ücret oranı varken; diğer ülkelerin daha karmaşık sistemleri vardır (ILO, 2020: 72). Avrupa'da ülkelerin yüzde 14'ü mesleğe, beceri düzeyine veya yaşa göre farklı asgari ücretler belirlemektedir. Örneğin, İrlanda, Lüksemburg, Hollanda ve Birleşik Krallık 'ta, farklı yaş kategorileri için farklı asgari ücretler geçerlidir. Diğer ülkelerde çok sayıda mesleki oran mevcuttur (ILO, 2020: 76).

AB ülkelerinin tamamında asgari ücret uygulamasının mevcut olduğu görülmektedir. Asgari ücret genel olarak iki yol ile uygulanmaktadır. Bunlardan birincisi yasa diğeri ise toplu sözleşme yolu ile olmaktadır.

2.2. AB Ülkeleri Asgari Ücret Karşılaştırması

AB ülkeleri için asgari ücretin karşılaştırılmasında asgari ücretin cinsiyet açısından dağılımı önemlidir. Avrupa Birliği'nde kadın-erkek ve asgari ücretlilerin cinsiyet dağılımı Şekil 1'de görülmektedir. Toplam çalışanlar içerisinde kadınların oranı %48,8 ve erkeklerin oranı ise %51,2 iken asgari ücretliler içerisinde kadınların oranı %58,5 ve erkeklerin oranı ise %41,5 olarak görülmektedir. Erkeklerle oranla kadınların, medyan ücretlerin altında konumlanan asgari ücretlerde daha fazla yoğunlaşması, gelir dağılımında ikincil durumlarını yansıtmaktadır.

Şekil 1: AB’de Kadın ve Erkek Çalışanlar ile ve Asgari Ücretlilerin Cinsiyet Dağılımı (2017)

Kaynak: Eurofound, 2020: 13.

AB’de asgari ücretin ülke kapsamı açısından, genel ücret tabanı gibi tek tip ulusal asgari ücrete karşılık gelen, ülkedeki tüm işçiler için geçerli, evrensel olarak isimlendirilen ulusal asgari ücret ve belirli sektörler veya meslekler için geçerli olan iki farklı kapsamda uygulandığı görülmektedir. Asgari ücret rejimleri, asgari ücreti veya asgari ücretleri belirlemek için kullanılan baskın düzenleyici araç açısından da farklılık gösterir. Asgari ücret temel olarak kanunla veya toplu sözleşme ile veya işverenler, sendikalar ve devlet arasındaki üçlü anlaşmalar çerçevesinde belirlenebilir. Evrensel (Ulusal) asgari ücret rejimlerine sahip çoğu ülkede yasa, ana düzenleyici araçtır. Bu, Fransa, Hollanda, Lüksemburg, Birleşik Krallık (AB üyeliği kapsamında olduğu dönemde) ve İrlanda gibi ülkeler ile devlet tarafından belirlenen yasal bir asgari ücrete sahip çoğu Güney ve Doğu Avrupa ülkesi için geçerlidir. Buna karşılık, bazı Doğu Avrupa ülkelerinde asgari ücret, ilk olarak üçlü organlar çerçevesinde ulusal düzeyde müzakere edilmektedir. Bu şekilde üçlü bir anlaşmaya varılırsa, müzakere edilen asgari ücret yasal statüye kavuşur. Müzakereler bozulursa, devlet tek taraflı olarak asgari ücreti kanunla belirler. Belçika’nın asgari ücretin, tüm özel sektör için ulusal bir toplu sözleşme çerçevesinde kararlaştırıldığı kendine has bir modeli mevcuttur. Almanya’da asgari ücret için yarı toplu pazarlık sistemine geçilmiştir. Bunun aksine, sektörel asgari ücret rejimlerine sahip ülkelerde (belirli meslek grupları için yasal asgari ücretlerin bulunduğu Güney Kıbrıs Rum Kesimi hariç) asgari ücretler münhasıran toplu sözleşmelerle belirlenir. Sektörel asgari ücret rejimlerinin kapsamı bu nedenle doğrudan toplu pazarlık sisteminin sağlığına ve ilgili ülkedeki kapsamına bağlıdır. Tablo 2 incelendiğinde Avrupa Birliği’nde yer alan 27 ülkede ulusal asgari ücret uygulaması (rejimi) mevcuttur. İtalya, Almanya, Avusturya, Güney Kıbrıs Rum Kesimi, İsveç, Danimarka ve Finlandiya’dan oluşan ülkelerde sektörel asgari ücret uygulaması vardır. Almanya için ise 2015 yılı itibarıyla genel bir asgari ücret getirilmesiyle ulusal asgari ücret rejimi geçerli olmuştur (Schulten, 2014: 5). Genel olarak AB’nde tek tip ulusal kapsamda geçerli yasa ile belirlenmiş asgari ücret rejiminin ağırlıklı olarak uygulandığını bunu ulusal kapsamda geçerli olan toplu sözleşme veya üçlü anlaşma mekanizması ile belirlenen uygulamanın takip ettiği belirtilebilir.

Tablo 2: AB'de Evrensel ve Sektörel Asgari Ücret Rejimleri

Düzenleyici Araç / Kapsam	Hukuk/Yasa	Toplu Sözleşme veya Üçlü Anlaşma
Evrensel (Universal/Ulusal/Genel) Rejimler (Genel ücret tabanı gibi tek tip ulusal asgari ücret)	Batı Avrupa Fransa, Lüksemburg, Hollanda, İrlanda, Birleşik Krallık (AB üyeliği güncel olarak sonlanmıştır) Güney Avrupa Yunanistan (2012'e kadar), Malta, Portekiz, İspanya Doğu Avrupa Hırvatistan (2008'den itibaren), Litvanya, Letonya, Romanya (2011'den itibaren), Slovenya, Çek Cumhuriyeti, Macaristan (2011'den itibaren)	Batı Avrupa Belçika, Almanya (2015'ten itibaren) Güney Avrupa Yunanistan (2012'ye kadar) Doğu Avrupa Bulgaristan *, Estonya *, Polonya *, Slovakya *, Hırvatistan (2008'e kadar), Romanya (2011'e kadar), Macaristan (2011'e kadar)
Sektörel Rejim (Genel ücret tabanı yok ancak belirli sektörler için asgari ücret veya meslek grupları)	Güney Kıbrıs Rum Kesimi	Kuzey Avrupa Danimarka, Finlandiya, İsveç Batı Avrupa Almanya (2015'e kadar), Avusturya Güney Avrupa İtalya

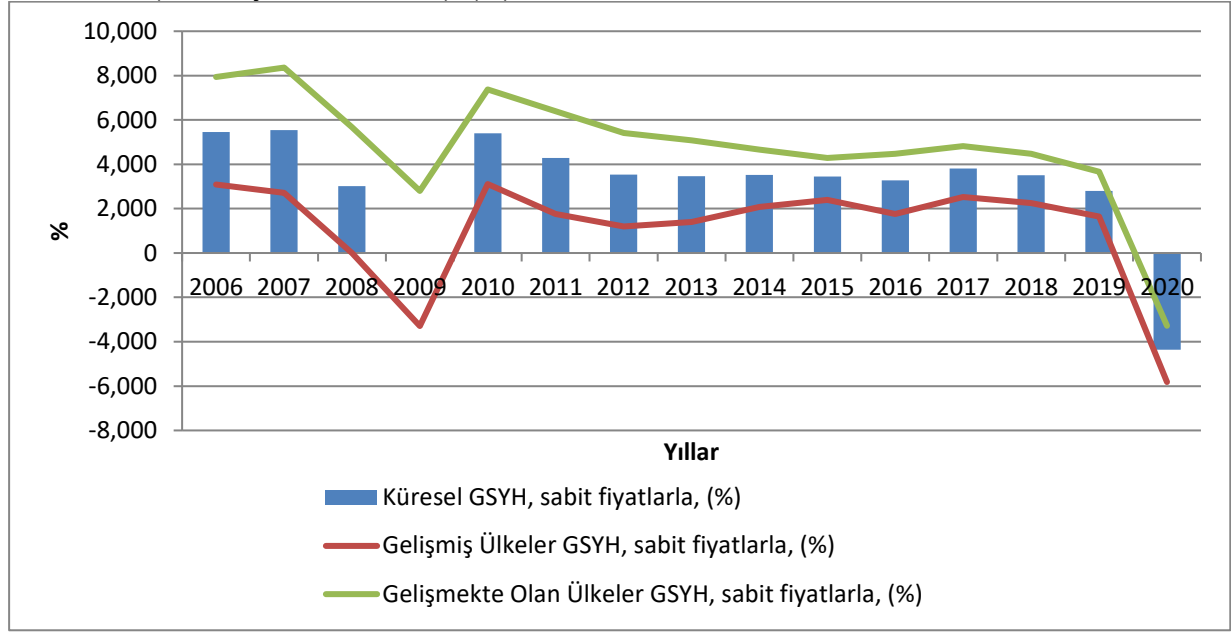
Not: * Üçlü bir anlaşmaya varılamazsa, karar kanun koyucu tarafından alınır.

Kaynak: Schulten, T. (2014) Contours of a European Minimum Wage Policy. Berlin: Study for the Friedrich Ebert Foundation (FES), s.5.

Avrupa'da ücretler konusunun önemli bir unsuru olan asgari ücretleri incelerken dünya ekonomisinin genel durumunu yansıtan ekonomik büyüme verilerini incelemek konjonktürü anlamak için anlamlı olacaktır. Şekil 2'de 2006-2020 dünyanın, gelişmiş ülkelerin ve gelişmekte olan ülkelerin yıllık ekonomik büyüme verileri (Gayri Safi Yurt İçi Hâsıla) verilmektedir. Genel olarak ülkelerin 2008 yılında küresel mali krizde negatif büyümeyi tecrübe ederlerken 2020 yılındaki Covid-19 pandemisinin neden olduğu sağlık krizi kaynaklı bir ekonomik kırımla karşı karşıya oldukları gözlemlenmektedir. Bu durumun ücretleri olumsuz etkileyeceği düşünülebilir.

Covid-19 pandemisi ve ilgili halk sağlığı önlemleri, farklı sektörler, ekonomik faaliyetler, meslekler ve dolayısıyla farklı işçi grupları üzerinde düzensiz bir etkiye sahip olmuştur. Bazı sektörlerde daha uzun saatler ve daha yüksek çalışma yoğunluğu şeklinde ekstra talep oluşurken virüslere maruz kalma riski daha yüksek olan diğer işçilerin çalışma saatlerinin düştüğünü ya da gereksiz/yedek hale geldiği görülmüştür (Eurofund, 2021: 31).

Şekil 2'de 2008-2009 finansal krizi ve 2020 yılındaki Covid-19 krizinin gerek dünya ölçeğinde gerekse gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler boyutunda ekonomik büyüme üzerindeki olumsuz etkisi olduğu görülmektedir. Dikkat edilirse özellikle 2020 yılında dünya ekonomisinin-% 4.4, gelişmiş ülkelerin -% 5.8, gelişmekte olan ülkelerin ise -% 3,2 büyüme oranları ile daralma yaşadıkları görülmektedir.

Şekil 2: Küresel, Gelişmiş Ülkeler ve Gelişmekte Ülkelere Ait Yıllık Ortalama Ekonomik Büyüme, 2006-2020, (Sabit Fiyatlarda GSYİH), (%)

Kaynak: IMF. (23 Haziran 2022). World Economic Outlook Database, 2020, https://www.imf.org/en/Publications/WEO/weo-database/2020/October/weo-report?a=1&c=001,110,200,&s=NGDP_RPCH,&sy=2006&ey=2020&ssm=0&scsm=1&sc=0&ssd=1&ssc=0&sic=0&sort=country&ds=.&br=1

Avrupa Birliği üye ülkelerinde endüstri ilişkileri sistemine ait konularda 2008 mali krizi ve devamında reel sektörde etkisini gördüğümüz etkilenmelerden önce de değişim emarelerinin mevcut olduğu görülmektedir. Özellikle küresel ölçekte gerçekleşen rekabet, bu değişimin önemli itici unsurudur (Curtarelli vd, 2014: 226; Welz vd, 2014: 3; Selamoğlu 2017: 33-34). Avrupa’da söz konusu değişime konu olan alanlar, sendikaların güç kaybetmesi, toplu sözleşmelerde liberalleşme ve tek yanlı devlet kararlarının artışı şeklinde ifade edilebilir (Welz vd, 2014: 2; Selamoğlu, 2017: 41).

Bu değişimin, Avrupa Sosyal Modeli’nde sosyal haklar konularındaki gerilemeyi meydana getiren eğilimler olduğunu söylemek mümkündür. Bu gerilemelere karşı olarak da Avrupa’nın güney bölgesindeki çeşitli ülkelerdeki sosyal nitelikte tepki hareketleri meydana gelmiştir. Sözü edilen ülkeler, Slovenya, İspanya ve güneyde İtalya, Portekiz, Yunanistan olarak belirtilebilir. Değişime öncülük eden güçler, küresel sermaye ve onun menfaatlerine aracılık eden politikardan sorumlu “Troyka” olarak adlandırılan IMF (Uluslararası Para Fonu), Avrupa Merkez Bankası ve Avrupa Komisyonu’ndan oluşan üç kurumdur. Bu kurumların, Avrupa Sosyal Modeli’ni serbestleştirdiği veya liberalleştirici politikaların savunucusu olduğu da görülmektedir (Selamoğlu, 2017: 34-35).

2008 mali krizi sonrasında ücretler konusu, sıkı mali politikalardan olumsuz etkilenen temel faktörlerden biridir. Asgari ücretlerin tespitinde devletin siyasi dâhil oluşlarının ve toplu pazarlık süreçlerindeki yaşanan farklılaşma ücretlerde etki oluşturmuştur (ETUI 2014:70; Busch, Hermann, Hinrichs ve Schulten, 2013:12; Selamoğlu, 2017: 49). Küresel kriz ile mali açıdan zor durumdaki Birlik ülkelerinin Troyka desteğini, ücret artışlarındaki kısıtlama şartına bağlı olarak almışlardır. Bu şart, 2008 sonrası AB genelinde ücret artışlarındaki kısıtlılığı açıklar niteliktedir (ETUI, 2014: 71; Selamoğlu, 2017: 50).

AB üye ülkelerinde asgari ücretlerin tespit edilmesi sürecinde kamu, siyasi etkenlerle süreç müdahil olmaktadır. Bu bağlamda bütçe dengelerindeki açıklarla mücadele eden ve Troyka’nın zorlamalarına maruz kalan Romanya, Portekiz, İrlanda, Yunanistan ve İspanya’da asgari ücretlere siyasi müdahaleler görülmüştür. Birkaç örnek verilmesi gerekirse;

- Uzunca süre sonrasında 2012 tarihinde İspanya ve Portekiz asgari ücret tespiti kesintiye uğramıştır. Portekiz’de 2011-2014 arasında asgari ücretlerde yaklaşık %5 gerileme görülmüştür (Busch vd, 2013: 13; ETUI, 2014: 73; Selamoğlu 2017: 51).
- Sahip olduğu olumsuz mali yapısıyla Yunanistan’ın durumu ise dikkat çekicidir. 2012 tarihinde asgari ücret %22 azalırken 25 yaş altı kitle için % 32 azalma gerçekleşmiştir. Ayrıca Yunanistan

ve Romanya'da asgari ücretlerin toplu sözleşme ile belirlenmesine rağmen bu kesintilerin yapılmış olmasının Troyka'nın bu ülkelerde asgari ücretlerin belirlenmesinde müdahil ve etkili olduğunu göstermektedir (ETUI, 2014:73; Busch vd, 2013:13; Selamoğlu 2017: 51).

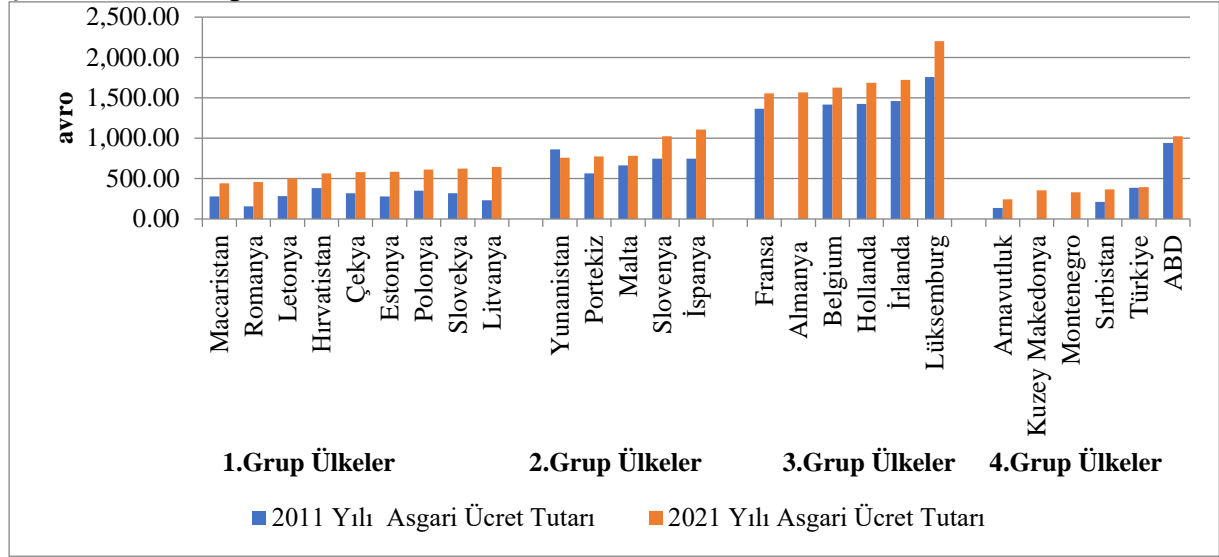
- Hollanda, Malta, Fransa ve Belçika'da 2007 sonrası 6 yıl içinde fiyat endeksine bağlı tespit sebebiyle reel bir gerileme olmamıştır.
- Romanya, Polonya, Bulgaristan ve Macaristan gibi ülkelerde asgari ücret düzeyi, nispi artış gösterse de enflasyon karşısında yetersiz seviyelerde oluşmuştur (ETUI, 2014: 73- 74; Selamoğlu 2017: 51).

Avrupa'da 2008 küresel mali krizden itibaren, sendikalar ve daha iyi bir işgücü piyasası için çalışan ilgili tarafların, "Avrupa Asgari Ücret Politikası" düşüncesine sahip oldukları görülmektedir (Klaveren ve Schulten, 2015: 184; Schulten, 2012: 87; Schulten, 2014: 10; Schulten ve Müller, 2014: 6-7). Avrupa genelinde gerek kanunla gerekse de toplu pazarlıkla tespit edilen asgari ücretler olsa bile asgari ücretler yoksulluk seviyesinin altında belirlenmektedir. Bununla beraber Avrupa iş piyasalarında büyük çapta tartışmalara neden olan asgari ücretin seviyesine ilişkin bir tekliften bahsedilebilir. Söz konusu teklife göre, asgari ücretin Avrupa Konseyi'nin üye devletlerden istediği şekilde tüm Avrupa ülkelerinin ulusal medyan veya ortalama ücretinin en az yüzde 60'ına karşılık gelen şekliyle teşekkül etmesi, Avrupa'da işçiler açısından önemli bir iyileşme sağlayacaktır (Eurofund, 2014: 91; Klaveren ve Schulten, 2015:184-185). Böyle bir ortak asgari ücret uygulamasının getirilmesi Avrupa menşeli akademisyenler ve politika yapımında rol alan ilgili taraflarca bir koordinasyon biçimi şeklinde değerlendirilmektedir (Eurofund, 2014: 83). Gerçekten de Avrupa coğrafyasında ortak ve koordine edilmiş bir asgari ücret politikasının varlığı Avrupa Sosyal Modelinin bir yapı taşı olacağı ortadadır. Ve Avrupa entegrasyonun sosyal niteliğini güçlendirmek için, sosyal politikanın diğer unsurlarıyla koordineli düzenlemelerde yer alması, gereklidir (Eurofund, 2014: 5).

Şekil 3'te Ocak 2011'den Ocak 2021 tarihine uzanan 10 yıllık süreç içerisinde çeşitli AB üye ülkeleri brüt ulusal asgari ücretlerine göre 3 grupta yer alırlarken, AB üyesi olmayan ülkeler ayrı bir kategoride yer almaktadır.

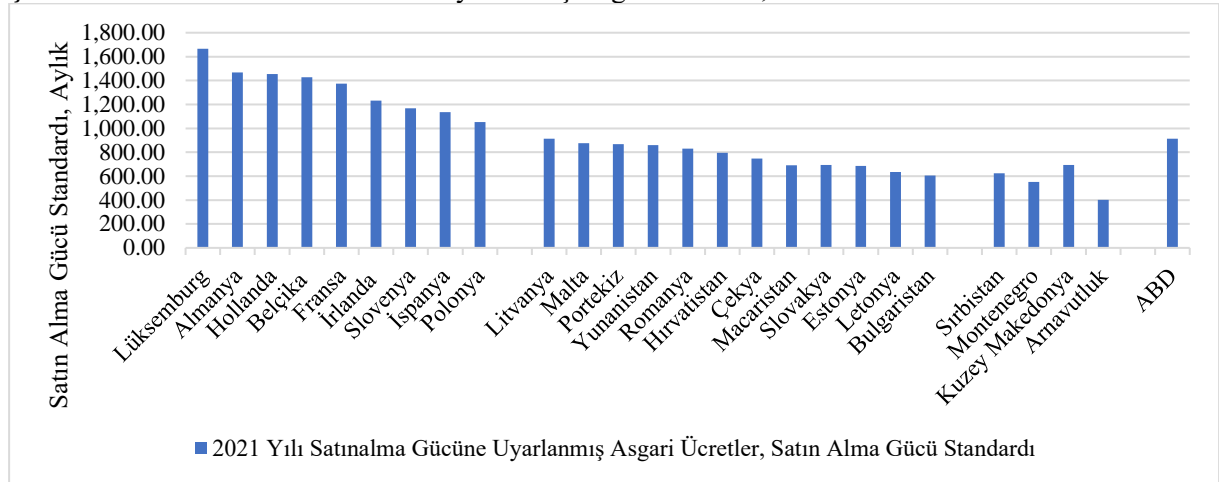
- Birinci Grup, aylık olarak ulusal asgari ücret 700 avro (Euro) seviyesinin altında yer alan ülkelerdir. Bulgaristan, Macaristan, Romanya, Letonya, Hırvatistan, Çekya, Estonya, Polonya, Slovakya ve Litvanya bu grup ülkelerdir. Bu grupta aylık Ulusal asgari ücretleri en düşük Bulgaristan'da 332 avro (Euro) en yüksek ise Litvanya'da 642 avro (Euro) olduğu görülmektedir.
- İkinci Grup, aylık ulusal asgari ücretin 700 ile 1500 avro (Euro) arasında gerçekleştiği ülkelerdir. Yunanistan, Portekiz, Malta, Slovenya ve İspanya'dır. Aylık olarak Ulusal asgari ücretleri en düşük Yunanistan'da 758 avro (Euro) ve en yüksek ise İspanya'da 1108 avro (Euro)dur.
- Üçüncü Grup, ulusal asgari ücreti aylık 1500 avro (Euro)'nun üzerinde olduğu ülkelerdir. Fransa, Almanya, Belçika, Hollanda, İrlanda ve Lüksemburg bu grupta yer alan ülkelerdir. Aylık olarak ulusal asgari ücretleri en düşük Fransa'da 1.555 avro (Euro) en yüksek ise Lüksemburg'da 2.202 avro (Euro) tutarındadır.

Ayrıca AB'ye aday olan ve potansiyel aday ülkelerin aylık olarak ulusal asgari ücretlerin değerlerine bakıldığında birinci grupta değerlendirilebileceği anlaşılmaktadır. ABD ise ikinci grupta ele alınabilir. 10 yıllık süreç içerisinde ulusal asgari ücretlerin ortalama yıllık değişimi incelendiğinde yaklaşık % + 10'luk artışla Romanya, Bulgaristan ve Litvanya önde gelmekteyken ortalama yıllık değişim oranı negatif olan ülke %- 1,3 değişimle Yunanistan'dır.

Şekil 3: AB’de Asgari Ücretler, Ocak 2011 ve Ocak 2021, avro

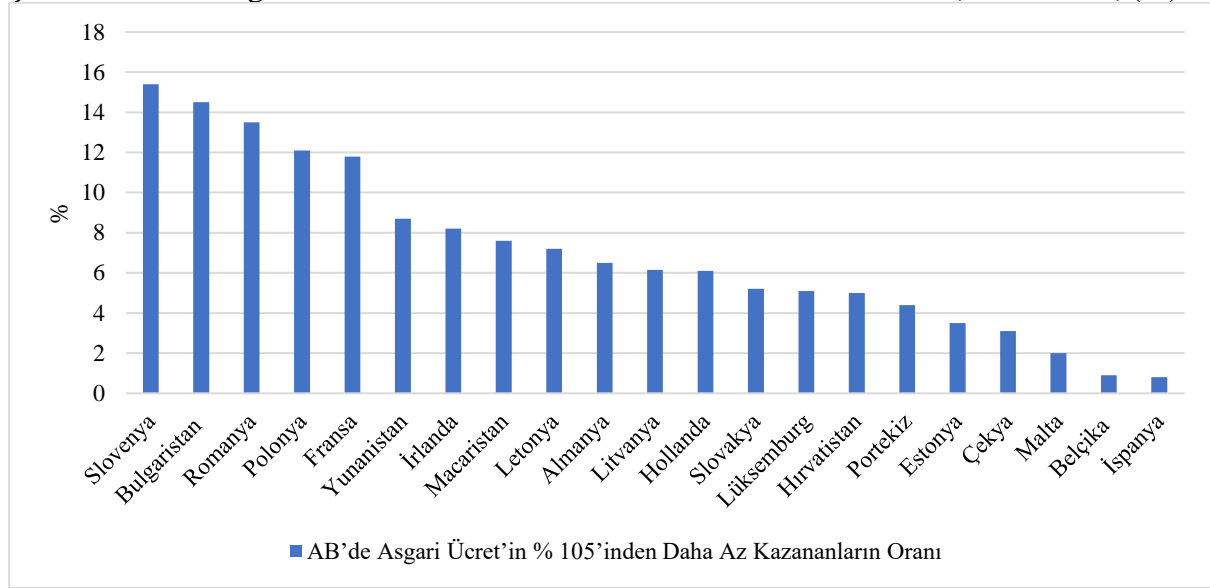
Kaynak: Eurostat, (02.07.2021). [Asgari ücret istatistikleri], https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/images/1/10/Minimum_wages%2C_January_2011_and_January_2021_%28EUR_per_month_and_%25%29.png, adresinden edinilmiştir.

AB ülkelerinde asgari ücret nominal değerlerle kıyaslandığında 1/7 oranı ile farklılaşmış gibi gözüküyor olsa da aslında asgari ücret değerleri satın alma gücü paritesi ile Şekil 4'teki gibi oluşturularak kıyaslandığında AB ülkeleri arasındaki farklar biraz daha azalmaktadır. Asgari ücret seviyesini yalnızca fiyat değeri şeklinde ele almak tam bir analiz imkânı barındırmamaktadır. Çünkü çeşitli ülkeler arasındaki kalkınmışlık farklılıklarına ilişkin fiyatların reel seviyesi bir diğer ifadeyle "satın alma gücü paritesi" dikkate alındığında analiz daha açıklayıcı zemine ulaşmaktadır (Schulten ve Luebker, 2019: 5; Yücel, 2019: 354).

Şekil 4: AB’de Satın Alma Gücüne Uyarlanmış Asgari Ücretler, Satın Alma Gücü Standardı

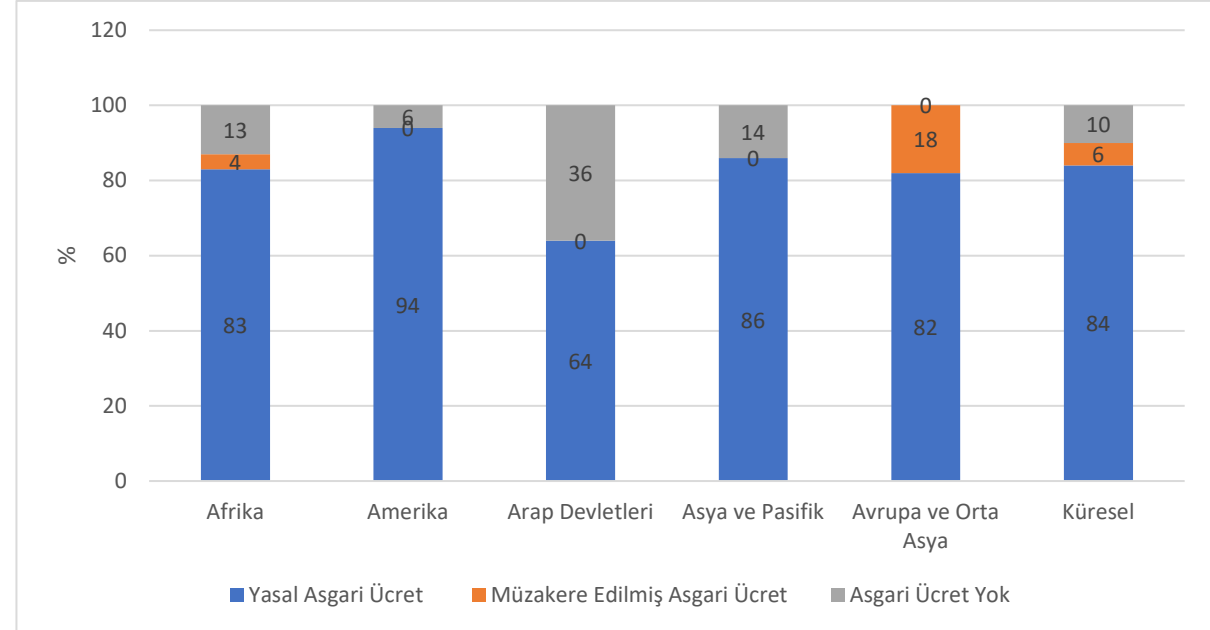
Kaynak: Eurostat, (04.04.2021). [Asgari ücret istatistikleri, Ocak 2021 aylık], <https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>, adresinden edinilmiştir.

Şekil 5'te 2018 Ekim ayı itibariyle AB’de asgari ücret ’in %105’inden daha az kazananların oranı gösterilmektedir. Slovenya, Bulgaristan, Romanya, Polonya ve Fransa’da ulusal asgari ücretin %105’in altında olanların oranı %10’un üstünde seyretmekte olduğu anlaşılmaktadır. İspanya, Belçika ve Malta ise ulusal asgari ücretin %105 seviyesinden daha az kazananların en az olduğu ülkelerdir.

Şekil 5: AB’de Asgari Ücret’in %105’inden Daha Az Kazananların Oranı, Ekim 2018, (%)

Kaynak: Eurostat, (09.04.2022). [Data Browser- Monthly minimum wages], https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/earn_mw_cur/default/table?lang=en, adresinden edinilmiştir.

Şekil 6’da ise 2020 yılı için küresel ve bölgesel olarak veya müzakere edilmiş asgari ücretlerin oransal ağırlığı verilmektedir. Avrupa’da yasal asgari ücretlerin oransal durumu dünya ölçeğine yakinken müzakere edilmiş asgari ücretlerin oransal ağırlığı Avrupa’da daha yüksek olarak gerçekleşmiştir.

Şekil 6: Küresel ve Bölgesel Olarak Yasal veya Müzakere Edilmiş Asgari Ücretler, 2020, (%)

Kaynak: ILO, 2020: 64

SONUÇ

Asgari ücret sosyo-ekonomik alanda toplumun geniş kesimini ilgilendiren kilit önemde bir konudur. Avrupa ülkelerinde uygulanan asgari ücret uygulaması, AB adaylığı süreci sebebiyle Türkiye’yi de ilgilendiren bir konu haline getirmektedir. Çalışmada AB ülkelerinde uygulanan asgari ücret rejiminin bir sosyal politika aracı olarak ele alınma eğiliminin arttığı görülmektedir.

1980 sonrası neo-liberal politikalar ve 1990 sonrası küreselleşme olgusunun bir yandan devletin iktisadi hayata müdahalesini dışlamaktadır. Asgari ücret uygulamasında ise devlet, sosyal ve iktisadi düzenlemelerle ülkeler ve bölgeler nezdinde artan bir role sahip olmaktadır.

Devletin asgari ücret konusundaki piyasaya müdahale edici mekanizması, çağımızın her türlü düşünsel akımlarına rağmen sosyoekonomik düzlemde geniş halk kitlesinin refahını arttırmada etkili bir unsur olarak varlığını devam ettirmektedir. Neo-liberal politikalar ile sendikalar ve devlet aktörlerinin iktisadi hayattan dışlanması süreci yerine “insana yaraşır” adil ve temel ihtiyaçları karşılayan bir ücret düzeyi için asgari ücretlerin oluşumunda işçi ve işveren tarafları yanında sosyal politika amacıyla devletin de yer aldığı kamusal müdahaleler, çalışanlar ve aileleri için refah artışının kaynağını teşkil etmektedir.

Çalışmada AB bölgesinde asgari ücretin ağırlıklı olarak ulusal kapsamda ve yasa ile devlet tarafından tespit edildiğini bunun yanında toplu sözleşme ve üçlü anlaşmalar yolu ile asgari ücretin belirlendiği ülkelerde ise ağırlıklı olarak tek tip ulusal bir asgari ücretin uygulanmış olduğu görülmektedir. AB özelinde asgari ücretin uygulanmasındaki farklılıkta ülkelerin tarihsel süreçteki iktisadi, sosyal ve siyasi gelişmelerin farklılığı, gelişmişlik düzeyi ve sosyal hakların gelişimi gibi unsurların etkili olduğu dikkat çekmektedir. Ayrıca devlet-işçi-işveren kesiminin yer aldığı üçlü mekanizmaların ve sosyal diyalogun asgari ücret kanalı ile çalışanların sosyal ve ekonomik haklarının temini ve refah artışları için etkili bir araç olduğu ifade edilebilir.

Asgari ücretlerin Avrupa bölgesinde ekonomik kriz sırasında ve sonrasında, artış eğilimindedir ve Avrupa Birliği ülkeleri genelindeki bu artışa yakınsama eğilimi de eşlik etmektedir.

Avrupa birliğinde işçi, işveren tarafları yanında kamu ve konu ile ilgili akademisyenlerin ortak çalışmaları sonucu oluşturulacak koordine edilmiş, ortak asgari ücret politikası Avrupa özelindeki işçiler için bir olumlu bir gelişme olacaktır. Ve böylesi bir gelişmenin AB üyelik sürecindeki Türkiye açısından da çalışanlara ve ailelerine olumlu yansımaları olacağı da değerlendirilebilir. Bu amaca yönelik AB bölgesinde asgari ücrete ilişkin uygulamaların iktisadi analizini içeren çalışmaların literatüre kazandırılması, iktisat ve sosyal politika yapımı açısından gerekli argümanları sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Busch, K., Hermann, C., Hinrichs, K., and Schulten, T. (2013). *Euro crisis, austerity policy and the European Social Model. International Policy Analysis*, Berlin: Friedrich Ebert Foundation.
- Curtarelli, M., Fric, K., Vargas, O., Welz, C. (2014). *Job quality, industrial relations and the crises in Europe*, International Review of Sociology, 24(2), 225-240.
- Delican, M. (2018). *Uluslararasılaşma ve küreselleşme bağlamında karşılaştırmalı endüstri ilişkileri: Gelişmeler ve teorik yaklaşımlar. Journal of Social Policy Conferences*, 1-33.
- Esen, A. (1991). *Sosyal siyaset açısından bir inceleme İslam'da ücret*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi: İstanbul.
- Esen, A., Ünsal, M. E., & Tuzcuoğlu, A. (2018). İstihdam ve ücret üzerine bir araştırma. *International Journal of Innovative Approaches in Social Sciences*, 2 (1), 1-37.
- ETUI [European Trade Union Institute]. (2014). Half a decade of pressure on wages and collective bargaining. *Benchmarking Working Europe*. (69-82). Brussels: ETUI aisbl.
- Eurofound (2014). *Pay in Europe in the 21st Century*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Eurofound (2020). *Minimum wages in 2020: Annual review*. Minimum wages in the EU series, Publications Office of the European Union, Luxembourg.
- Eurofound (2021). *Minimum wages in 2021: Annual review*. Minimum wages in the EU series, Publications Office of the European Union, Luxembourg.
- Eurofund, (02.07.2021). Infographic, https://www.eurofound.europa.eu/sites/default/files/minimum_wages_infographic_24112020.pdf, adresinden edinilmiştir.
- Eurostat (02.07.2021). *Minimum wage statistics*, https://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php?title=Minimum_wage_statistics, adresinden edinilmiştir.
- ILO. (2016). *Minimum Wage Policy Guide*, Geneva: ILO.
- ILO. (2020). *Global Wage Report 2020-2021: Wages and minimum wages in the time of COVID-19*. International Labour Office – Geneva: ILO, 2020.
- IMF. (23 Haziran 2022). *World economic outlook database 2020*. [Veri dosyası]. https://www.imf.org/en/Publications/WEO/weo-database/2020/October/weo-report?a=1&c=001,110,200,&s=NGDP_RPCH,&sy=2006&ey=2020&ssm=0&scsm=1&sc=0&ssd=1&ssc=0&sic=0&sort=country&ds=.&br=1 adresinden edinilmiştir.
- Hart, V. (1994). *Bound by our constitution*. Princeton University Press.
- Klaveren, M. V. ve Schulten, T. (2015). Europe: A comparative perspective. M. V., Klaveren, D. Gregory, and T. Schulten, (Ed.) *Minimum wages, collective bargaining and economic development in Asia and Europe: a labour perspective*. (173-187). Springer.
- Kutal, M. (1964). Asgari ücret ve bazı meseleleri. *In Journal of Social Policy Conferences*, No. 15, 49-66.
- Kutal, M. (1969). *Teorik esasları ve tatbikatı bakımından asgarî ücret*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- Küçük, M. (2016). Asgari ücretin tespit yöntemleri bağlamında teorik tartışmalar ve bölgesel asgari ücret uygulaması. *The Journal of International Scientific Researches*, 1(2), 23-34.
- Öçal, M. & Korkmaz, A. (2019). Bir Sosyal Politika Analizi: Türkiye’de Asgari Ücret Uygulaması. *In Journal of Social Policy Conferences*, No. 76, 181-212.
- Sayın, A. K. (2019). ILO normları bakış açısı ile dünyada ve Türkiye’de asgari ücret uygulamaları. *Çalışma ve Toplum*, 62(3).
- Selamoğlu, A. (2017). 2008 krizi ve Avrupa Birliği yeni yönetim kısılcacında endüstri ilişkileri. *In Journal of Social Policy Conferences*, No. 68, 25-61.
- Schulten, T., & Luebker, M. (2019). *WSI minimum wage report 2019: Time for substantial minimum wage rises and a European minimum wage policy* (No. 46e). Düsseldorf: WSI Report.
- Schulten, T. (2012). European minimum wage policy: A Concept for wage-led, growth and fair wages in Europe. *International Journal of Labour Research*, 4(1): 85–104.
- Schulten, T. (2014). *Contours of a European Minimum Wage Policy*. Berlin: Study for the Friedrich Ebert Foundation (FES).
- Schulten, T. and Müller, T. (2014). *Back on the agenda: A European minimum wage standard*. ETUI Policy Brief No. 8/2014.

- T.C Dışişleri Bakanlığı AB Dairesi Başkanlığı, (02.07.2021), https://www.ab.gov.tr/_233.html adresinden edinilmiştir.
- Tokol, A. (1997). *Sosyal Politika*. Bursa: Uludağ Üniversitesi İİBF Yayını.
- Welz, C., Vargas, O., Broughton, A., Gyes, G., Szeker, L., Curtarelli, M., Fric, K., Kerckhofs, P. and Tremolieres, S. (2014); *Impact of the crises on industrial relations and working conditions in Europe*. European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions, Publications Office of the European Union, Luxembourg.
- Yılmaz, B. ve Terzi, H. (2010). Türkiye ve Avrupa Birliği (AB) Ülkelerinde Asgari Ücretin Karşılaştırmalı Bir Analizi. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 20(2), 121-137.
- Yücel, K. G. (2019). Avrupa Birliği ve Türkiye’de Asgari Ücret Uygulamasının Karşılaştırmalı Değerlendirilmesi. *Politik Ekonomik Kuram*, 3(2), 338-364.